

uredništva in dopisništva, politične kandidature in tipičnih kandidatov (dr. Zima, Jošt Drejčič) tvorijo epsko snov dnevnika »Štefana Hodulje«, ki je motivno isto kot starejši Aleševčev »Brencelj« in mlajši »Žane z Iblane«. Krajše, a v podobnem slogu in načinu pisane Mahničeve satire so še »Ahasver, večni jud, stara povest v novi obliki« v dveh poglavjih, ki se motivno naslanja na »Zadnjega samotarja«, nadalje »Iz dežele pritlikovcev«, ki spominja na »Indijo Komandijo«. Že pred Mahničevim »Potresom v peklu« in »Silvestrovim večerom v Narodni tiskarni« srečamo podobno snov in obliko v Slovencih (Levstik, Zatoženi samoglasnik). Listka sta krepka sunka proti liberalni tiskarni. V »peklu« je predočil Mahnič smrt duha Hasmodeja, ki mu je ime »spiritus liberalis« in so njegovi sinovi radikalizem i. dr. Spisa sta časovni, politični satiri. V »obrazu« o »Božjem volku« (če je Mahničev!) zasmehuje pisatelj liberalno katoličanstvo »sinkretizem« v verstvu. Vihravost šolskih reform je precej srečno ponazoril Mahnič v »Metamorfozah Mateja Krišpina«. Prav čedna kozerija je zgodba o stoletnici cilindrovi.

Kakor se je Mahnič v »Indiji« zavedno naslonil na Stritarja, tako je povzel podobno zavedno obliko »romana v pismih« po Stritarjevem »Zorinu« in njega epigonih (Tavčar) v svoji »Akademiji XIX. stoletja«, ki je niz pisem iz doživljajev (predvsem le študijskih) slovenskega visokošolca. Motivnost te črte je Mahnič v »Vničnem življenju« epsko poglobil in zaokrožil. Ponatis tega Mahničevega spisa bi bil šoli še danes prav tako nujen ko včeraj, in sicer pretežno kot vzgojno slovstvo.

S tem bi bil »epični listek« Mahničev izčrpan. Njegov pisemskovzgojni in razpravni, slovstvenoštudijski in polemični se v slogu naslanja na Stritarjeve oblikovne pridobitve in je obširneje vsebinsko ocenjen že drugod (Čas). Med Mahničevimi »potopisnimi listki« (n. pr. »En dan v Djakovem. Škof Strossmayer« R. K. III 358 sl. i. p.) zaslužijo posebne omembe »Spomini iz Pariza« (R. K. III. 40 sl.), kjer razpravlja M. v nekaki podčrtani nameravanosti proti Stritarjevemu »Zorinu« (podobno kakor v članku o »srcu«!) o krščanski in grški umetnosti, in sicer ob prav istih tipičnih umetnostnih predmetih (Murillova Madona, Milonska Venera). Značilno in nepričakovano je M. zaključil svoj spis glede Louvra in Francozov: »Narod, ki zna toliko ceniti umetniške ideale, ne more biti nego blag narod« (str. 208). Zgled Mahničevega esprija in kozerističnega sloga: »List« je služil že raznim namenom in imel torej razne pomene. Naš oče Adam je hotel z listom zakriti svojo — slabo vest... Pa mi smo hoteli nekaj pisati o »listku«. A spet tega ne moremo, ako ne pišemo v »list«. Listek je tedaj deminutivum od lista, je neki privesek k listu. Prav dobro izraža to italijanski »appendice«; slovenski bi se nekako dalo reči: obešalo. Res, v listku urednik obesi in zadrgne vrat marsikomu, do katerega ne more v uvodnem

članku. Neredkokrat se zgodi, da se po listkovih romanih ljudje sami obešajo itd. Filistroznoomledni »loci comunes« v M. so n. pr. Buffonov »slog je človek«, tipični tedanji: »lucus a non lucendo« i. p.

Mahniča odlikuje v njem rezka jasnost v izrazu in dokazu, kakor si jo je bil privzgojil iz Platonove in peripatetiške šole, široko filozofsko (manj slovstveno!) obzorje in skrajno bojevit časnikarski temperament. Filozofsko širno obzorje nadomešča v tem Mahničevem listku potrebni feljtonski »esprit«, humor in dovtip mu rasteta v patos žaljenega prepričanja. Nikoli ni in ne more biti Mahnič lagoden kozerist, vedno zopet je težek polemičar, ki se v boju proti »ženstvu« razraste celo do cinično drzkega smešitelja (Marica Nadliškova!), dočim zna v pogovorih z mladino biti celo v gotovi meji čustven (razmišljanja o božičnih praznikih) v okusu velikega Avguština. Ob Stritarjevi filistroznoprzni puhlosti vpliva Mahničev člankarski listek naravnost blagodejno ugodno: človek vidi za njim človeka, tip, ki se je neizbriso začrtal v zgodbe slov. kulture, potem ko je bil že svojčas iz listkarstva zrastel v aktualno ospredje vsega slovenskega idejnega žitja (Dodatakolog, urednik Rim. Katolika), postal mučenik za svoj nazor v toliki meri, da so njegove »litanijske« premagale Napoleonove in je on sam kot »blaženi Tone od Kala« postal epska snov najodličnejšega slovenskega pamfleta.

PORTRET PRIMČEVE JULIJE.

FR. STELÈ.

»... podobo gledat' me device,
nebeške nje lepôte senco, sanje
goljujne, v kterih komaj sled resnice,
ukáz želj vleče v tvoje domovanje.«

(Prešeren: Sonet M. Langusu.)

Iz citiranega soneta je že zdavnaj znano, da je M. Langus slikal Primčevo Julijo. Tudi od Langusove nečakinje smo vedeli, da je ta večkrat čula iz njegovih ust besede: »Jaz sem Juliko malal.« (Dom in Svet 1904, str. 460. V. Steska: Matej Langus.) Kljub temu pa se do zadnjega nikomur ni posrečilo dognati, ali ta ali kak drug portret Julije še obstoja in kje se nahaja. Nekako pred enim letom pa mi je najprej kanonik dr. Fr. Kimovec zaupal, da je našel sled Julijinega portreta, ki je last ene njenih hčerâ, ki se je nahajala takrat na Bledu. Upal je tudi, da mu ga bo mogoče videti in dobiti dovoljenje, da ga objavi. Par mesecev kasneje me je opozoril na Julijin portret, ki se nahaja na Zgoši pri Begunjah, Rud. pl. Andrejka, ki ga je tudi videl, a ni dobil dovoljenja, da ga fotografira in objavi. Nekako istočasno sem izvedel tudi od dr. J. Polca isto. Po posredovanju kanonika Kimovca sem nazadnje vendarle dobil dovoljenje, da sliko lahko fotografiram in objavim v Dom in Svetu, pod pogojem, da plošče ostanejo

last spomeniškega urada za Slovenijo in se na ta način izključuje vsaka poraba v druge kot znanstvene namene.

Ko sem prišel na Zgošo, sem našel tam dve hčeri Primčeve Julije: gospo Marijo Mammer, vdovo po polkovniku M., in gospo Antonijo Linner, vdovo po feldmaršallieutenantu L. Izkazalo se je, da se nahajata tam dva portreta rajne Julije, njune matere. Original je last gospe M. Mammer, kopija pa last gospe Linner. Če bi tudi sestri ne vedeli več, katera teh slik je original, bi ga ne bilo težko določiti, ker je kopija naslikana v moderni tehniki, od diletantske roke sicer, ki pa kljub temu porablja gotove pridobitve impresionizma, pa tudi kolorit je popolnoma moderen.

Original, slikan na platno, 23,2 × 28,9 cm v velikosti, se nahaja v pozlačenem lesenem okviru. Slika predstavlja Julijo nekako do ledij, obrnjeno napol v njeno desno stran, oči pa so obrnjene iz slike naravnost na gledalca, tako da pupile dosežejo popolnoma levi kot očesa. Oblečena je popolnoma belo; v pasu je močno stegnjena in prepašana z belim pasom, zapetim na levi strani z zlato zapono. Čez prsi dela obleka paralelne gube, ki se začenjajo pri vratnem robu in se shajajo k pasu; slikane so belo v belo. V tem obstoji tudi vsa modelirunga prsi, ki je vsled svoje hladne linearnosti brez moči in popolnoma konvencionalna. Obleka je pod vratom izrezana do tja, kjer se začne bočiji rama, čez prsi pa manj globoko kot bi bilo po odkritju ramen pričakovati. Zgornji rob je obšit s čipkami, komponiranimi kot mrežice v polkrogih. Rokavi so od rame do komolca zelo široki, vendar gubani prosto, ne umetno, od komolca do zapesti pa se prilegajo roki. Leva roka ima čez rokav na zapestju zapestnico, ki se na zunanji vidni strani razširi tako, da izgleda kot zapestna ura, nosi pa v tem razširjenem delu črn kamen ali nekaj podobnega. Kamen ima rdeče in svetlosinje pike, na zgornji in spodnji strani ob njem pa se nahaja na zapestnici po ena zlata zvezda. Rokavi so narejeni iz prosojne tkanine, kar se vidi na levi roki, kjer sije skozi rdečkast karnat kože in se vidi tudi, kje se konča kratki rokav spodnje obleke. Okolu vrata ima položen temnozelen prozoren šal, ki visi lahko čez rame; pred desno ramo pa sklepa oba njegova konca desna roka, ki je dvignjena do te višine in obrnjena tako, da se lepa roka koketno boči s svojo zunanjo stranjo; trije vidni prsti in nevidni palec drže šal, kazalec pa, ki nosi zlat prstan, je stegnjen po sklepu obeh delov šala. Od tod pada en del šala navpično navzdol, drugi pa gre malo na levo, kjer ga nekoliko niže pasu drži leva roka, ki je v komolcu zapognjena paralelno s pasom; tudi ta roka se boči lepo, da je vidna; šal drže mezinček, prstanec in nevidni palec, kazalec, ki nosi zlat prstan, drži le lahko, sredinec pa visi polstegnjen navzdol. Glava je obrnjena napol v desno. Lasje so razčesani po vrhu glave na dve strani in padajo po sencih gladko proti ušesom, na temenu so zvite kite v klopčič v podobi piramide. Spodnji debeli kitni ovoj je ovit štirikrat z dvojnimi pasovi belih biserov, od leve strani je zatak-

njena v klopčič igla s četverooglatim koncem, oči vidno zlatim in z ornamentom v podobi križa, na križišču je temen kamen in po eden med ramami križa. Od ušes ji vise dolgi, bogato izdelani zlati uhani. Barva las je temna, oči so lepe sinje in živahne. Lica so rdečkasta, nos značilen, nekoliko vzbočen; obraz okrogel, čelo precej visoko, brada pa majhna; ustnice so majhne, lepo rdeče in zelo izrazito izrezane.

Tehnika slike je minuciozna in gladko izlizana. Posebno pozornost je slikar posvetil obrazu in rokam, nasproti skrbno izdelanemu obrazu se zdi telo nekoliko okorno, brez plastične sile, kar se opaža posebno pri prsih, ki ostanejo v ploskvi in se ne bočijo, četudi je, po lahkem bočenju gub sodeč, slikar nameraval vzbočiti jih, a se mu ni posrečilo in je nastal samo linearen shema, ki označuje bočenje na strani, ne pa iz ploskve ven. Omenili smo že, da je obleka slikana belo v belo, in opozorili na fineso pri rokavu, kjer je tkanina naslikana prosojno. Precej fineše je tudi v šalu, ki je naslikan lahek, prosojen, v temnozeleni barvi, senčeno z zeleno. Ozadje slike je slikano črno v črno in je precej brezizrazno. Naznačena je samo kulisna arhitektura; tako je pred obrazom viden pilaster in pol loka, na desni nad ramo pa podstavek s stebrom s precej razčlenjeno bazo.

Slika je precej poškodovana, vendar ne toliko, da bi ne podajala več pravih potez Julijinega obraza. Leta 1866. se je morala družina Mammer vsled vojne s Prusijo nenadoma seliti iz Prage v Hermannstadt. Prtljago so morali deponirati v Pragi v skladišču, sliko so tudi pustili z ostalo prtljago in tam je trpela vsled vlage; posledica je bila, da je barva na nekaterih mestih prav do platna odstopila in odpadla. Gospa Mammer je dala poškodbe deloma popraviti, ni si pa upala v tem oziru predalet, ker se je bala, da bi se prvotne poteze ne uničile. Poškodovana mesta so danes ta-le: Vsa kontura brade; leva stran brade, spodnji del levega lica, levo lice ob ušesu, senca in lasje na sencih ter deloma ob levem ušesu in nad njim; leva nosnica, malo zgornja ustnica, mal del pod spodnjo ustnico, par točk v preči las in par točk v zenici levega očesa; deloma poškodovan je tudi šal ob desni strani vratu in kontura vratu ob šalu. Na sliki je več mušjih pikov, ki pa vtisa ne motijo in ne pomenijo stalne poškodbe. Platno je zdravo.

Hišna tradicija pravi, da je portret naslikal Matevž Langus, in sicer »par let preden se je Julija poročila«, kar bi po ti sodbi pomenilo »okolu l. 1836«. Mati ni nikdar omenila, za kakšno priliko je bila naslikana, vendar sodijo hčere, da je bila naslikana kot nevesta. Slikana je bila v Ljubljani. Pozneje je imela mati sliko pri sebi do svoje smrti l. 1864. Še isto leto se je hči Marija poročila s poznejšim polkovnikom Mammerjem in dobila v spomin na mater sliko, ki jo do dandanes spremlja povsod, kamor gre.

Kar se tiče avtorstva tega portreta, se mi zdi nesporno, da je to Langusovo delo. Tudi če ne bi na začetku citirani Prešernov sonet pričal o tem,

da je Langus portretiral Julijo in bi o tem ne pričala njegova nečakinja — kar smo tudi omenili — je portret tak, da bi ne bilo mogoče misliti na drugega kot na Langusa. Žalibog si je težko mogoče napraviti sliko o posameznih fazah razvoja Langusa kot slikarja, ker je gradivo preveč raztreseno in ga dosedaj tudi še nihče ni s te strani obdelal; s tega stališča bi bilo namreč tudi mogoče ta portret vsaj približno časovno opredeliti. Kolikor sem mogel primerjati, način slikanja popolnoma odgovarja zreli Langusovi dobi, kot je zastopana n. pr. v par portretih v ljubljanskem muzeju in bo letnica, ki jo kot približno imenujejo Julijine hčere (1836) več ali manj prava. Kako je s sonetom, ki omenja nedvomno to sliko, o tem poroča A. Žigon. Signirana slika ni. Seveda bi lahko kdo postavil vprašanje, če ni to kopija po Langusovem originalu. Toda to izključuje način slikanja in kolorit, ki se tako ujema z Langusovim, da bi kvečjemu moglo nastati vprašanje, če ni Langus sam napravil kopije portreta in sta obstojala dva portreta, katerih enega je imela Julija, drugega pa njen mož v Gradcu. Ker se je govorilo tudi, da je bil v Gradcu pri Scheuchenstuelu portret Julijin, sem se informiral o tem pri gospe Linner, ki mi je sporočila, da se ji zdi čisto neverjetno, da bi se bil nahajal v zapuščini njenega brata Jožefa viteza Scheuchenstuela kak portret matere; kolikor je njej znano, je slika, ki je last g. Mammer, edina. Pač pa sta bili narejeni po ti sliki dve kopiji, katerih ena je gorioimenjena v posesti gospe Linner. Kopirala jo je pred kakimi desetimi leti inženirjeva soproga Marija pl. Schaeven, rojena baronica Reicher. Kopijo sem videl. Velikost je ista, kopija pa slaba, kolorit in tehnika popolnoma moderna, izraz obraza zelo slabo pogojen. Drugo kopijo ima baronica Marijana Rechbach, nečakinja gg. Linner in Mammer, v Ljubljani in jo je sama naslikala. Kopijo je videl kanonik dr. Kimovec in pravi, da je slaba. Tradicija o originalu je do leta 1864. (Julijina smrt) čisto nedvomna, pa tudi še nekaj let nazaj, ker so jo hčere prevzele naravnost iz ust matere, ki je imela to sliko vedno pri sebi in sama trdila, da jo je naslikal Langus. Tako smemo z gotovostjo trditi, da je to ista slika, o kateri piše Prešeren, da jo je hodil gledat v Langusovo delavnico. Steska (l. c.) meni, da je hotel Prešeren z besedami »nebeške nje lepôte senco« izraziti nehvalo portretu. Toda kvaliteta slike je taka, da je nedvomno, da jo je izdelal Langus z izredno marljivostjo in ljubeznijo, posebno priča o tem obraz. Naravno pojmovanje tega mesta, in zame popolnoma nedvomno, je, da je izraz »nebeške nje lepôte senco, sanje goljufne, v katerih komaj sled resnice« samo retorična oblika, ki noče ničesar povedati o kvaliteti slike, ampak samo splošno misel in resnico, da je slika pač le senca živega originala, goljufne sanje mesto resnice, s katerimi se pesnik tolaži, ker mu ni dovoljeno naslajati se ob originalu.

Ob ti priliki sem zasledoval še neko drugo tradicijo, o kateri nisem mogel prav dognati, odkod izhaja (nekateri trdijo da od rajnega Levca), da

je Langus na Šmarni gori naslikal Prešerna in Julijo, in sicer Julijo med angeli. Nemogoče bi to ne bilo, ker je, kakor poroča Steska (l. c. str. 399), Langus rad slikal portrete živečih oseb v svojih cerkvenih kompozicijah. Ravno na Šmarni gori je naslikal samega sebe, župnika vodiškega in celo vrsto drugih, zato je bilo to misel treba vsaj resno uvaževati. Poleg tega bi pa to popolnoma odgovarjalo romantičnemu duhu, ki preveva duševno življenje Langusove in Prešernove dobe in kateremu odgovarja tudi Prešernov po Petrarki narejen sonet. Z A. Žigonom sva z Julijino sliko v roki preiskala celo sliko glavne kupole na Šmarni gori, dolgo časa sta naju motili kompozicionalno posebno poudarjeni dve po tri k nebeški glorijski plavajoče angele obsegajoči skupini nad korom, od katerih srednji obraz južne skupine se nama je dolgo zdel idealiziran Prešeren, kateremu bi nujno v severni skupini odgovarjal tudi portret eventualno Julije; po dolgem študiranju in primerjanju pa sem prišel do prepričanja, da je vsak trud v ti smeri brezuspešen in da Prešerna in Julije na Šmarni gori ni. Portreti obeh skupin duhovnov in vernih na koru so tako izraziti, čeprav nekateri močno poškodovani, da bi ne mogli zatajiti podobnosti s portretom Prešerna ali Julije; če bi bila drugod, bi morala biti kje na kakem kompozicionalno poudarjenem mestu, kakor sta posebno omenjeni dve skupini angelov. Drugi obrazi angelov in svetnikov pa so toliko stilizirani in očitno tipizirani, da sploh ne pridejo v kombinacijo.

Kaj nam pove Langusov portret o Juliji? Je li verna slika one lepote, ki je tako globoko vplivala na Prešerna? Mislím, da se lahko zanesemo na Langusa: okrogel, nežen obrazek, z majhno bradico in precej visokim čelom, oči plave, žive, posebno izrazita pa sta lahko-orlov nos in majhna, zelo značilno vrezana usta. Tudi »bleščeči polti in rdečemu, rožnatemu obličju«, o katerem govori Ernestina Jelovšek (Spomini na Prešerna str. 14) odgovarja ta portret. Edino lasje niso tako izrazito plavi, kakor poroča Ernestina. Tudi hčeri pravita, da je imela mati kostanjeve lase. Hčeri sta majhne postave in mati, kakor pripovedujeta, ni bila večja od njiju.

Videl pa sem pri gospe Linner na Zgoši še dva portreta Julije iz zadnjih let pred smrtjo, dve fotografiji.

Prva, v velikosti 5,5×9 cm, nam jo predstavlja sedečo v velikem črnem naslonjaču približno iz l. 1861. ali 1862. Oblečena je v široko krilo, roke ima zložene v naročju. Lasje so razčesani po vrhu glave, kakor na Langusovi sliki, kite pa zvite v kolobarje ob sencih. Obraz je bolešno upadel, poteze kažejo na nekdanjo lepo od bolezni izmučeno ženo. Kakor pripovedujeta hčeri, je od mladosti bolehal na srcu. (Gl. sl. 3.)

Druga fotografija jo predstavlja v krogu družine. Poteze obraza so na ti sliki, ki je narejena par let pred njeno smrtjo, jasnejše kot na prvi, slika je ostrejša in bi se dala povečati. Slika nam predstavlja živahen, inteligenten obraz, ki pa je bolešno upal in nosi jasne sledove nekdanje le-

pote. Karakteristično izrezane ustnice, ki smo jih omenili pri Langusovem portretu in ki odlikujejo tudi njeni hčeri, posebno gospo Linner, se opazijo posebno na ti sliki.

Naših slik števil. 1 podaja detajl Langusovega portreta, približno v naravni velikosti, števil. 2 pa celo sliko z okvirom vred, močno pomanjšano. Nekaterim ne bo všeč, da nisem dal retuširati poškodovanih mest, toda zdi se mi važno, da podam javnosti avtentično sliko potez, kolikor jim je usoda do današnjega dne prizanesla, in naj si fantazija sama dopolni primanjkljaje. Popravljen slika pa bi bila prelahko napačna. Slika 3 pa nam kaže Julijo par let pred smrtjo.

DRUŽINSKI SPOMINI NA PRIMČEVO JULIJO.

DR. FRANČIŠEK KIMOVEC.

Iznenadil me je obisk male, ljubeznive gospodične, baronice Marijane Rechbachove. Poznal sem jo sicer še iz časov, ko sem na Bledu pastiroval, toda že veliko let je nisem videl ali vsaj ne z njo govoril. Med pogovorom o novejših umetniških problemih v slikarstvu, posebej še o restavriranju slik, me nepričakovano, brez očitne zveze z ostalim pomenkom vpraša:

»Ali ste že videli Primčevo Julijo?«

Priznati moram, da me je vprašanje še bolj iznenadilo kot obisk, zakaj tisti hip se resnično nisem zavedal, da je to ime našemu največjemu pesniku razprostrlo peruti za doslej nedosežen polet; čutil sem pa instinktivno, da je v tem vprašanju skrita težka vsebina. Ta instinktivni čut mi je zavezal jezik, da sem šele po precejšnjem presledku in naporu odvrnil:

»Primčevo Julijo?«

Z besedo se je naselila tudi jasna zavest in nova iznenaditev, in ko je baronica skoro malo nagajivo odgovorila:

»Jaz sem jo pa že!« sem bil vnovič ves presenečen in sem hlastno planil kvišku in butil na dan z vprašanjem:

»Kako vendar!«

»Tako, ker sem njena vnukinja!« Posebno duhovit ni mogel biti moj obraz, ko sem bil že v četrto nenavadno začuden; to sem bral v blagih očeh, ki so se dobrohotno nasmihale ob ozkem nosu in žarele v nedolžnem veselju kot otroku, ki se mu je posrečila skrbno pripravljena prednost.

»Vi, gospa baronica, njena vnukinja? Od kedaj?«

»Od nekdanj! Sicer pa, če želite, jo tudi Vi lahko vidite!«

Svojo željo in novo presenetitev sem uvel s krepkim in temperamentnim gorenjskim izrazom — če bi vedel prav natanko, kateri je bil, ga prav

gotovo povem — sebi v nečast in poniževanje — in vneto nadaljeval:

»Kje, kdaj, kako?«

Moj ogenj ji je očividno delal toliko veselja, da je moja radovednost še malo nategnila: »Jaz jo imam!«

»Vi?«

»Da! Njeno sliko.«

»Tisto, ki jo Prešeren opeva?«

»Njen posnetek; sem si ga sama naslikala po izvirniku. Če bi ga želeli videti, Vam ga prihodnjič, ko pridem v Ljubljano, prinesem kazat.«

Seveda sem ga želel videti, zakaj več o sliki nisem vedel, razen kar omenja Prešeren; bil sem prepričan, da slike oko nikočar teh, ki se zajemljejo za slovensko pesništvo, še ni videlo, večina nas pa niti tega ni vedela, da je slika še ohranjena.

Iz nadaljnjege pogovora sem zvedel, da žive še tri Julijine hčere, katerih ene, Marije, last je izvirna Langusova slika.

Kakih štirinajst dni kesneje je baronica Marijana res prinesla posnetek.

Gledal sem ljubko bitje z velikimi, plavimi srnjimi očmi, v vseh rečeh značilno prikazen, lep, nežen vzorec skromne biedermeierske dobe.

Seveda me je takoj navdala želja po izvirniku, da bi ga sam videl, pa da bi tudi drugi spoznali njo, ki ima v naši književnosti spominik kakor nobena druga, in si je težko misliti, da bo kdaj nova podoba vstala pred našimi očmi v tej brezmadežni čistosti in deviški nedotakljivosti.

Pa mi je baronica Marijana dala le malo upanja, zakaj doslej slika ni bila nikomur pristopna.

Osupnilo me je, toda poguma mi ni vzelo, zakaj sklep je bil narejen: trkal bom, dokler se mi ne odpre.

Prosil sem baronico za posredovanje in priporočilo pri Julijinih hčerah, zakaj rad bi sam pojasnil, zakaj želim sliko videti in pridobiti pravico za objavo. Prepričal sem jo, da ne gre za samopašno radoznalost, ampak za strogo znanstveno uporabo. Naprosil sem tudi sošolca, begunskega župnika Mihaela Zevnika, naj Julijinima hčeram, ki sta njegovi župljanki, razloži pomen in namen moje prošnje.

Prvi prosti dan potem, ko sem zvedel, da moj obisk ne bo v nadlego, sem se odpeljal na Gorenjsko, kjer sem potrkal v Zgošči v vili gospe Antoinije baronice Linner, pri kateri stanuje gospa Marija Mammer. Navzoča je bila tudi tretja Julijina hči gospa Terezija Bauer, ki stalno biva v Ljubljani. Bil je konec julija l. 1920.

Iz tega nad vse zanimivega obiska samo najvažnejše stvari.

V sprejemni sobi je na levi strani visela slika Julije, pa se mi ni zdela delo Langusove roke; bil je to res le posnetek, ki ga je napravila pred dobrimi dvajsetimi leti hči fzgm. barona Reicherja v Inomostu, omožena Schöven, za bar. Linner. Malo kesneje, brzkone leta 1908., je posnela sliko bar. Marijana Rechbach, hči Julijine hčere Julije.

Nato so mi iz sosednje sobe prinesli izvirnik, ki je last gospe Mammerjeve. Gospa Mammer-